
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2016:1

Ombudsorganisationen för Svenska kyrkan i utlandet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2016:7 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utarbeta förslag till hur ombudsorganisationen för Svenska kyrkan i utlandet kan formaliseras i kyrkans gemensamma regelverk som ett obligatorium för församlingar och pastorat. Utskottet understryker vikten av att ombudsorganisationen stärks men menar att detta inte ska göras genom att i kyrkoordningen föreskriva att församlingar och pastorat obligatoriskt ska utse ombud. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:7.

Motionens förslag

Motion 2016:7 av Anette Nordgren m.fl., Ombudsorganisationen för Svenska kyrkan i utlandet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till hur ombudsorganisationen för Svenska kyrkan i utlandet på nytt kan formaliseras i Svenska kyrkans gemensamma regelverk som ett obligatorium för pastoraten.

Bakgrund

Svenska kyrkan i utlandet

Svenska kyrkan i utlandet finns idag på drygt 40 platser i cirka 25 länder runt om i världen. På ytterligare 100 platser firar man regelbundet gudstjänst.

Av 2 kap. 12 §, första stycket i kyrkoordningen, framgår att Svenska kyrkan i utlandet omfattar utlandsförsamlingar och övriga utlandsverksamheter. Vidare framgår att det är kyrkostyrelsen som beslutar vilka utlandsförsamlingar som tillhör Svenska kyrkan och vilka övriga utlandsverksamheter som ska finnas. Av samma paragrafs andra stycke framgår att kyrkoordningens bestämmelser bara gäller inom Svenska kyrkan i utlandet om så är särskilt angivet.

Svenska kyrkan i utlandet är en angelägenhet för hela Svenska kyrkan. Detta framgår bland annat av att det finns en särskild inomkyrklig organisation för att informera om och samla in medel till verksamheten. Det finns råd för Svenska kyrkan i utlandet i stiftet och varje församling uppmanas att utse ett eller två ombud. Den nationella nivåns kostnader för arbetet bland svenskar i andra länder för

år 2017 beräknas till 91 miljoner kronor varav huvuddelen avses täckas av kyrkoavgiftsmedel (74 miljoner kronor) och insamlade medel (10 miljoner kronor), se kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkan nationella nivå 2017–2019* (KsSkr 2016:1), sidan 27. Utlandsförsamlingarna bidrar själva, genom insamling och lokala inkomster, med ungefär 60 miljoner kronor.

Kyrkostyrelsen anför i den ovan nämnda skrivelsen att det pågår ett kontinuerligt analysarbete kring hur framtidens utlandskyrka ska formos, bland annat mot bakgrund av svenskarnas förändrade resemonster. Kyrkostyrelsen anför att man ser en utmaning i att skapa en flexibel organisation som möter de förändringar som sker vad gäller resande och som möter de resandes och verksamhetens behov.

Vidare framgår av skrivelsen att verksamheten inriktas på att höja kvaliteten i det diakonala arbetet, stärka insamlings- och kommunikationsarbetet, ge stöd i lokalför-sörjningsfrågor och verka för utveckling av de lokaler som hyrs eller ägs av församlingarna samt teckna avtal med församlingar och verksamhetsplatser. Kyrkostyrelsen menar att den inomkyrkliga omvärlden måste följas noggrant och utlandsförsamlingarna måste präglas av den utveckling och förnyelse som sker hemma utifrån den historia och kontext där de verkar. Erfarenhetsutbytet mellan Svenska kyrkan i Sverige och Svenska kyrkan i utlandet behöver utvecklas, likaså möjligheten till vänförsamlingar där utbyte av medarbetare skulle kunna ske.

Ombudsorganisationen

Kort historik

Ombudsorganisationen började med att Missionsstyrelsen använde hemkomna sjömanspräster som reseinformatörer. I början av 1900-talet fanns ett litet antal ombud och ännu in på 1980-talet var ombuden en långsamt växande skara. Grundstrukturen var att det i varje kontrakt skulle finnas ett ombud. Därtill kom ett mycket litet antal församlingsombud och en betydligt större grupp av hemkomna utlandsarbetare, s.k. ombud utan kontrakt. Alla kontraktsombud och ombud utan kontrakt utsågs av Sjömansvårdsstyrelsen. Under 1980-talet växte antalet ombud och 1982 infördes årliga samlingar för ordförandena i de stiftsvis bildade SKUT-råden.

Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet skulle enligt sin av 1984 års ombuds-möte (efter behandling också i kyrkomötet) fastställda instruktion ansvara för Svenska kyrkans verksamhet bland svenskar utomlands och utlandssvenskar och hade därvid uppdraget att "... genom sina ombud och på annat sätt förmedla kunskap till församlingar och enskilda om nämndens verksamhet". Vidare sades i 10 § i instruktionen: "För verksamheten i församlingar, kontrakt och stift finns särskilda ombud." Denna skrivning upprepades ordagrant i den instruktion för Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet som beslutades av 1999 års kyrkomöte och som trädde i kraft 1 januari 2000. Någon reglering som ålade varje församling att utse ombud har aldrig funnits. Däremot tillskrevs församlingarna i inledningen av varje mandatperiod av stiftelsen Lutherhjälpen, stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet och stiftelsen Svenska kyrkans mission och ombads utse ombud för verksamheterna, en förfrågan som de flesta församlingar torde ha hörsammat.

Ombuden idag

Utvecklingen har gått från centralt utsedda ombud till ombud utsedda av församlingar och kontrakt. Vid relationsförändringen fanns ungefär 3 000 ombud för Svenska kyrkan i utlandet. Idag har denna siffra minskat till knappt 1 300. Till detta kommer dock att det finns ungefär 450 registrerade som samordnare för församlingens/pastoratets internationella grupp. Under samma period, från relationsföränd-

ringen fram till idag, har antalet församlingar i Svenska kyrkan minskat från drygt 2 500 till drygt 1 350.

Det finns idag olika sorters ombud. Ombud som väljs på uppdrag av församlingen, s.k. församlingsombud, kontraktsombud (dessa finns inte i alla stift, men deras uppgift är att vara support till församlingsombuden) samt resursombud (ombud som inte har något geografiskt område förutom stiftet). Resursombuden är oftast före detta utlandsanställda som fortsätter sitt engagemang för utlandskyrkan efter hemkomst. Därtill finns ombud på stiftsnivå, organiserade i råd.

Ombudet för Svenska kyrkan i utlandet är en lokal ambassadör för det arbete som bedrivs i Sverige och utomlands. Det ligger ett ansvar på kyrkoråd och kyrkoherde att rusta, inspirera och göra det möjligt för det lokala ombudet att utföra sitt uppdrag. Stiftets råd för Svenska kyrkan i utlandet och avdelningen för Svenska kyrkan i utlandet på nationell nivå är ombudets medarbetare och stöd.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:7.

Utskottet vill inledningsvis understryka att frågan om hur man på bästa sätt kan stärka ombudsorganisationens roll är mycket angelägen. Svenska kyrkan i utlandet är en angelägenhet för hela Svenska kyrkan och ombudsorganisationen är en viktig del av Svenska kyrkan i utlandet. Det är oroande att utvecklingen av antalet ombud är negativ och hela kyrkan måste ta ansvar för att denna trend bryts och att ombuden blir fler.

Enligt utskottets mening är det dock fel väg att gå att som motionärerna önskar genom reglering i kyrkoordningen göra det obligatoriskt för församlingar och pastorat att utse ombud. Enligt utskottet är det inte möjligt att genom bestämmelser i kyrkoordningen tvinga fram det ideella engagemang som krävs. Arbetet med engagera fler ombud måste i första hand skötas lokalt med bistånd av stiftet som i sin tur behöver få stöd av den nationella nivån.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2016:7.

Uppsala den 28 september 2016

På Organisationsutskottets vägnar

Birgit Kullingsjö, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Birgit Kullingsjö, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Gunvor Vennberg, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag att enbart avslå motionen. Vi menar att utskottets förslag till beslut skulle ha haft följande lydelse.

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:7.
2. Kyrkomötet beslutar, med anledning av motion 2016:7, att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att finna ytterligare former för att inspirera och förstärka ombudsorganisationen.

Utskottet var i överläggningarna enigt om att inte göra ett obligatorium av ett volontärskap eller skriva in det i kyrkoordningen, men var samtidigt enigt om betydelsen av ombudsorganisationen för svenska kyrkans utlandsarbete, och att ombudens arbete i de lokala församlingarna är viktigt. Motionen har stöd av alla 13 SKUT-ombuds stiftsråd, vilket omfattar nära 2000 ombud idag. Med ett sådant stort stöd för denna motion är det viktigt att kyrkomötet sänder en positiv signal att man ser vad som sker och tar den verksamhet som görs på allvar och därför inte bara avslår motionen, vilket skulle kunna försvåra rekryteringen och minska engagemanget av ombud i framtiden. Finns det inga ombud, kommer informationen om Svenska kyrkans arbete i utlandet till den lokala församlingen att minska.

Vi vill därför ge ett officiellt erkännande att ombudsorganisationen är en viktig del i det ideella frivilliga församlingsarbetet, med utlandskyrkoperspektiv. Detta kan inspirera ombuden att fortsätta det viktiga arbetet som de utför, och göra det lättare att rekrytera nya ombud, så att de kan förbli en länk mellan Svenska kyrkans arbete i utlandet och församlingarna i Sverige.

Tomas Jansson, Maj-Lis Aasa, Irene Oskarsson och Per Lindberg

Särskild mening

Jag ställer mig bakom vad som anförs i reservationen.

Sven-Gunnar Persson